

Studie Andreasplein - Louwstraat, Katwijk aan Zee
mei 2016

Inleiding

De eigenaren van de Bonte Kraai en ijssalon / snackbar LEF aan het Andreasplein hebben ons gevraagd te onderzoeken of vervangende nieuwbouw op beide locaties mogelijk is met als doel de locaties ruimtelijk beter te benutten.

Daarbij hebben ze de wens geuit om tot een voorstel te komen dat goed past op de locatie en bij het karakter van Katwijk aan Zee.

Wij hebben daarom eerst gekeken hoe Katwijk er in vroegere jaren uitzag en hoe het in de loop van de tijd veranderd is. Door het bestuderen van deze historie ontstaat er begrip hoe de locatie op de overgang van het na-oorlogse Andreasplein en de historische Louwestraat ontstaan is.

Begrip van de historie leidt tot begrip van de context en draagt er toe bij dat de voorgestelde ingrepen passen binnen die context en geen breuk met maar een continuïteit van de geschiedenis zijn. De locatie wint daardoor aan betekenis en wordt zo stevig verankerd in het dorp.

Aerdenhout, 6 mei 2016

Nico van Bockhoven

*Vrouwetje in
Oud Katwijk aan Zee*

Katwijk aan Zee in de 18e eeuw

In de eerste eeuw na Christus was Katwijk door zijn ligging aan de Rijnmond een belangrijke Romeinse legerplaats aan de Limes. De Rijnmond verlegde zich naar het zuiden in de eeuwen daarna en in 1808 werd het kanaal geopend dat een Rijnverbinding voor Katwijk herstelde.

De kaart en de schilderijen van het historische Katwijk tonen een klein dorp dat bestaat uit de oude kerk met daaromheen witte vissershuisjes met rode pannendaken gelegen in een ongerept duingebied. De vissersboten merde aan op het strand. Katwijk had geen haven.

Kaart uit de 18e eeuw van Katwijk aan zee

Katwijk aan Zee halverwege de 19e eeuw

Oude historische foto's tonen een nog nagenoeg ongewijzigd vissersdorp in de duinen.

Het dorp wordt gekenmerkt door kleine visserswoningen die tussen de duinen liggen met de oude kerk gericht op de zee.

De Oude of Andreaskerk lag niet vrij, zoals nu het geval is maar werd aan de zijkanten en achterkant omringd door kleine visserswoningen.

Het dorp is nog in zichzelf gekeerd en er is geen boulevard met bebouwing die zich op de zee richt.

Het dorp is organisch gegroeid, zonder vooropgezet stedenbouwkundig plan. De kleine visserswoningen, hoofdzakelijk één laag met een kap, liggen min of meer willekeurig in het dorp en vormen een grillig stratenpatroon.

Katwijk aan Zee rond 1900 tot aan 1945

Beelden van Katwijk aan Zee rond 1900 laten zien dat de boulevard begint te ontstaan. Er worden statige panden gebouwd die zich richten op de kustlijn.

Katwijk aan Zee in de oorlogsjaren

Na de mislukte invasie van de geallieerden in Dieppe in augustus 1942, gingen de Duitsers over tot de uitvoering van de Atlantik wall; een verdedigingslinie langs de West-Europese kust van Noorwegen tot aan Spanje, die een geallieerde invasie moest opvangen.

Bij Katwijk werden in de duinrand langs de Boulevard versperringen aangelegd in de vorm van betonblokken en een tankmuur. In 1942 maken de Duitsers van het strand een "Sperrgebiet", in de duinen en langs de boulevard verrijzen zware bunkers en muren.

Voor de aanleg van een schootsveld van 100 tot 200 meter achter de tankmuur braken de Duitsers 480 - 600 (afhankelijk van welke bron je raadpleegt) woningen af.

Alleen de Oude Kerk - zonder toren-, de historische vuurtoren en villa Allegonda (1917, J.J.P. Oud) mochten blijven staan. Gedupeerde bewoners en niet-plaatsgebonden arbeiders moesten het dorp verlaten en werden geëvacueerd naar Drenthe, Gelderland en Groningen.

De Atlantic wall en de oude kerk zonder toren

De Oude kerk zonder toren

Villa Allegonda, J.J.P. Oud

Vuurtoren Katwijk aan Zee

Luchtopname van 30 november 1944. Katwijk afgebroken

De wederopbouw van Katwijk aan Zee na de oorlogsjaren

Het in 1945 door de nationale Dienst voor de Wederopbouw en in 1946 door de gemeenteraad vastgestelde wederopbouwplan van Katwijk is een van de eerste goedgekeurde wederopbouwplannen van Nederland.

Behalve een plan voor herstel van de oorlogsschade was het tevens een sanerings- en uitbreidingplan. Hiervoor was al in 1943 door de gemeente opdracht gegeven aan ir. A. H. van der Leeuwen en de architect H. van der Kloot Meyburg. Deze werkte het wederopbouwplan na de oorlog uit met zijn zoon L. van der Kloot Meyburg.

Hun ontwerp had een traditionele, kleinschalige vissersplaats als uitgangspunt, gecombineerd met een op de regio gerichte badplaats. De Boulevard met het nieuwe Emmaplein, aan het einde van de Voorstraat, werd het centrum van de badplaats. Meer zuidelijk vormden het nieuwe Andreasplein, de Oude Kerk en het Andreashofje het centrum van het vissersdorp. De smalle, gebogen straatjes en kleine huisjes werden gemoderniseerd maar het oude vissersdorp bleef zijn dorps uitstraling behouden.

Nog zuidelijker, bij de oude vuurtoren, kwam een tweede badcentrum, met een appartementencomplex en enkele vrijstaande zomerhuisjes. Deze open bebouwing werd gekozen om de aaneengesloten boulevardbebouwing geleidelijk te laten overgaan in het natuurlijke duinlandschap.

De Boulevard ligt op de duinen, flink hoger dan het strand, waardoor de wandelaars en de boulevardbewoners vrij uitzicht hebben over de zee. Hij is ingericht met twee brede rijbanen, aan beide zijden voetgangers- en fietspaden en ruime parkeervoorzieningen.

Van Embden volgde Van der Kloot Meyburg in 1953 op als supervisor. Zijn ideeën zijn

bepalend geweest voor het architectonische beeld van de Boulevard. Binnen de gestelde regels voor maximale bebouwingshoogten, een zekere eenheid van stijl, materiaalgebruik en kapvorm werd variatie gestimuleerd. Op deze wijze keerde de kenmerkende vooroorlogse Katwijkse verscheidenheid terug. Dit individuele karakter van de bebouwing is ook bepaald door de wensen van verschillende woningeigenaren. De verscheidenheid toont zich in verschillende gevelindelingen, de keuze voor balkons of veranda's, wel of geen erker en diverse soorten en kleuren baksteen.

De straten achter de Boulevard hebben vooral een individuele, grondgebonden woonbebouwing, met hier en daar garages of schuren behorend bij de Boulevardpanden. Ook zijn er enkele portieketagewoningen (Tooropstraat).

De Oude Kerk, het Andreashof en de witte vissershuisjes achter het Andreasplein vormen door de witte kleur een kenmerkende eenheid.

Een groot deel van de wederopbouwarchitectuur aan de Boulevard is min of meer in zijn oorspronkelijke staat bewaard gebleven. Er zijn enkele nieuwe invullingen, maar wel steeds zo vormgegeven dat de samenhang tussen de panden in stand is gebleven. Het Beeldkwaliteitsplan uit 2008 tracht deze eenheid in verscheidenheid te handhaven.

*Luchtfoto's van het wederopbouwgebied rond de Andreaskerk
Naorlogs beeld uit de jaren 50 van de zuidboulevard*

Katwijk aan Zee, Panorama Zuidboulevard

Ontwikkeling van Katwijk aan Zee

De kaart van 1627 laat zien dat de oude kerk oorspronkelijk niet aan de zee lag maar in het centrum van de bebouwing.

De oprukkende zee heeft de bebouwing aan de westkant van de kerk doen verdwijnen.

De kaart van 1890 laat zien dat de Louwestraat en de Zuidstraat beiden doorlopende straten naar zee waren die ten noorden en ten zuiden van de Oude kerk liepen. Het Andreasplein bestond nog niet, rond de Andreas kerk of Oude kerk lag bebouwing.

In de tweede wereldoorlog wordt een strook bebouwing van 200 tot 300 meter breed langs de kust gesloopt voor aanleg van de atlantic wall, De grenslijn waar gesloopt werd loopt precies over de te onderzoeken locatie.

Dat zie je terug in de aanwezige bebouwing: De bebouwing aan het Andreasplein is van na de oorlog, daarachter ligt nog een oud visserhuisje van voor de oorlog.

De kaart van 1964 laat de situatie zien nadaat het wederopbouwplan uit de jaren 50 is gerealiseerd, een situatie die nagenoeg ongewijzigd aanwezig is.

*Kaartmateriaal met grijs de huidige bebouwing met
onderliggend de kaarten uit de diverse jaartallen*

1627

1890

1944

1964

De wederopbouw van Katwijk aan Zee na de oorlogsjaren

Het linker kaartje toont het gebied dat afgebroken is ten behoeve van de Atlantic wall. De grens van de gesloopte bebouwing loopt precies over de locatie waar het onderzoek zich op richt (zie de rode circel)

Het kaartje rechts toont het wederopbouwplan van 1946. De bebouwing en het wegenpatroon zijn niet volgens de oorspronkelijke structuur herstel maar in een lineaire structuur evenwijdig aan de kust zoals de onderstaande beelden vanaf de vuurtoren ook laten zien.

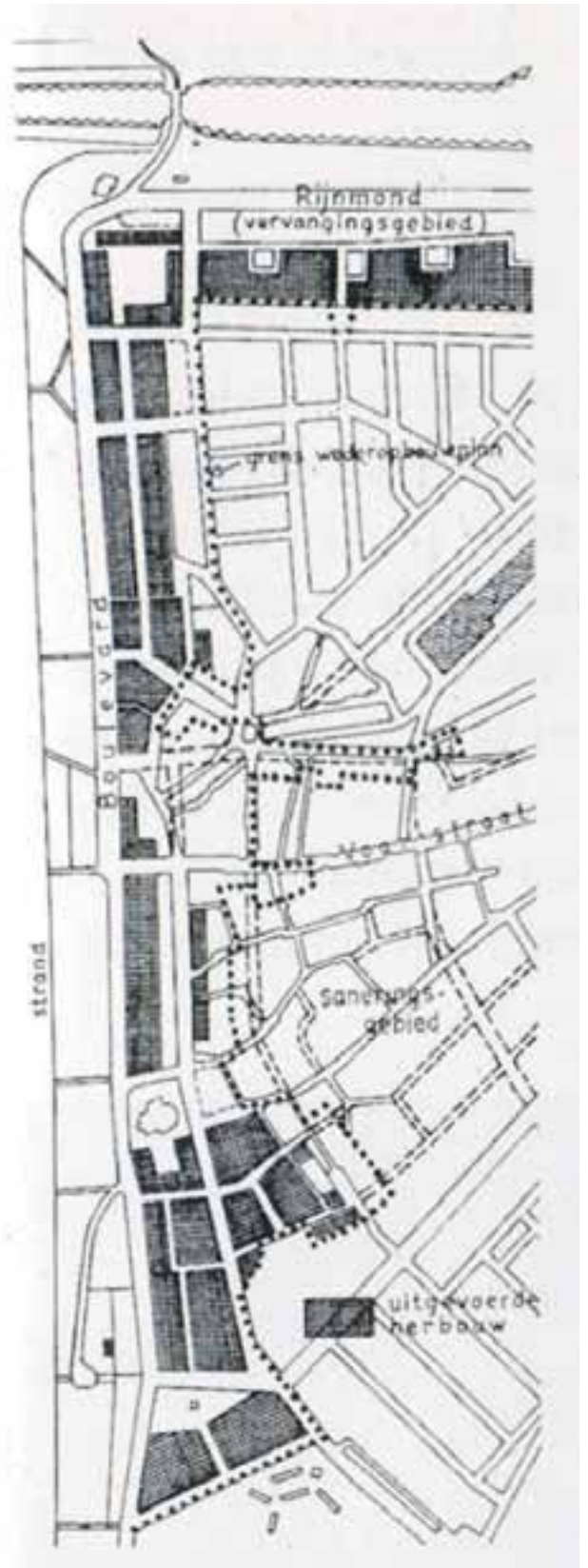
1938

1945

1959

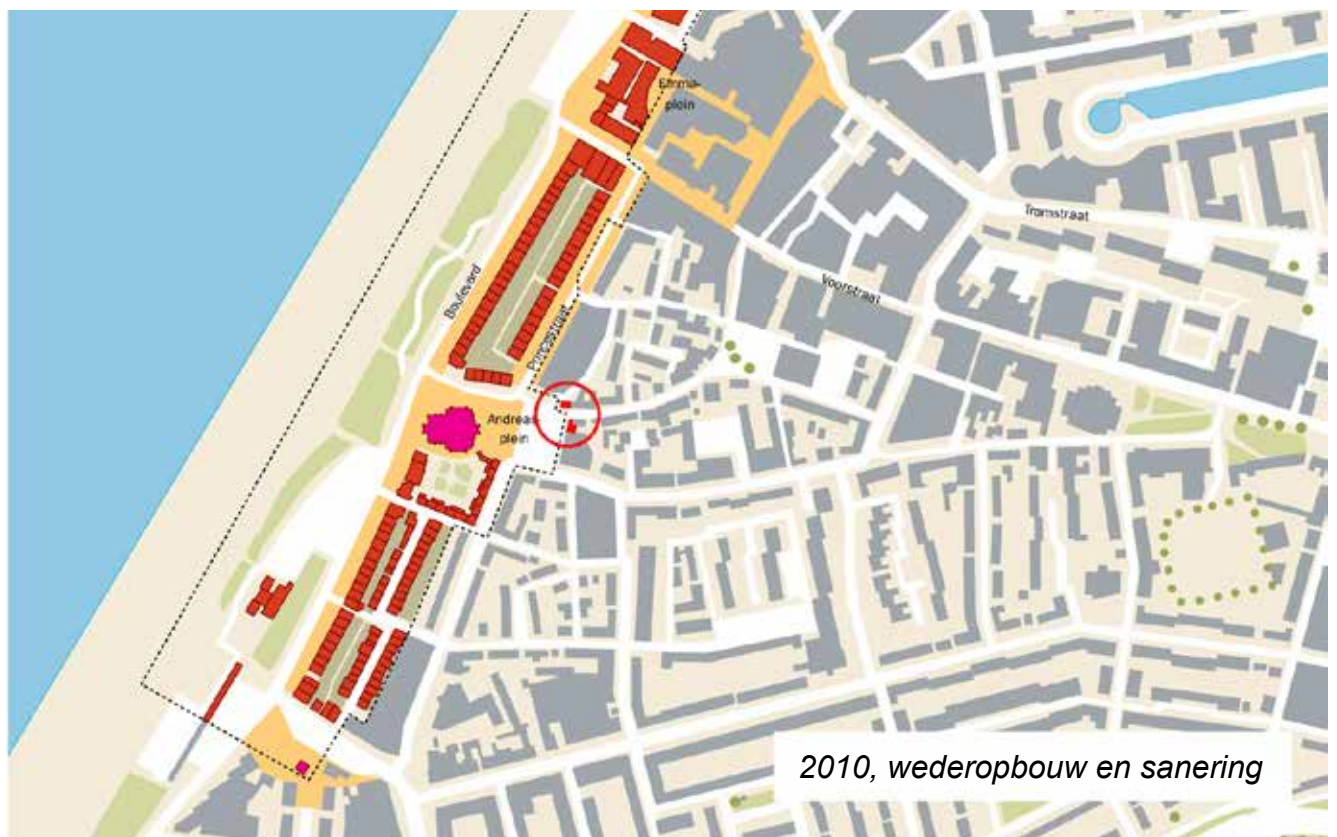
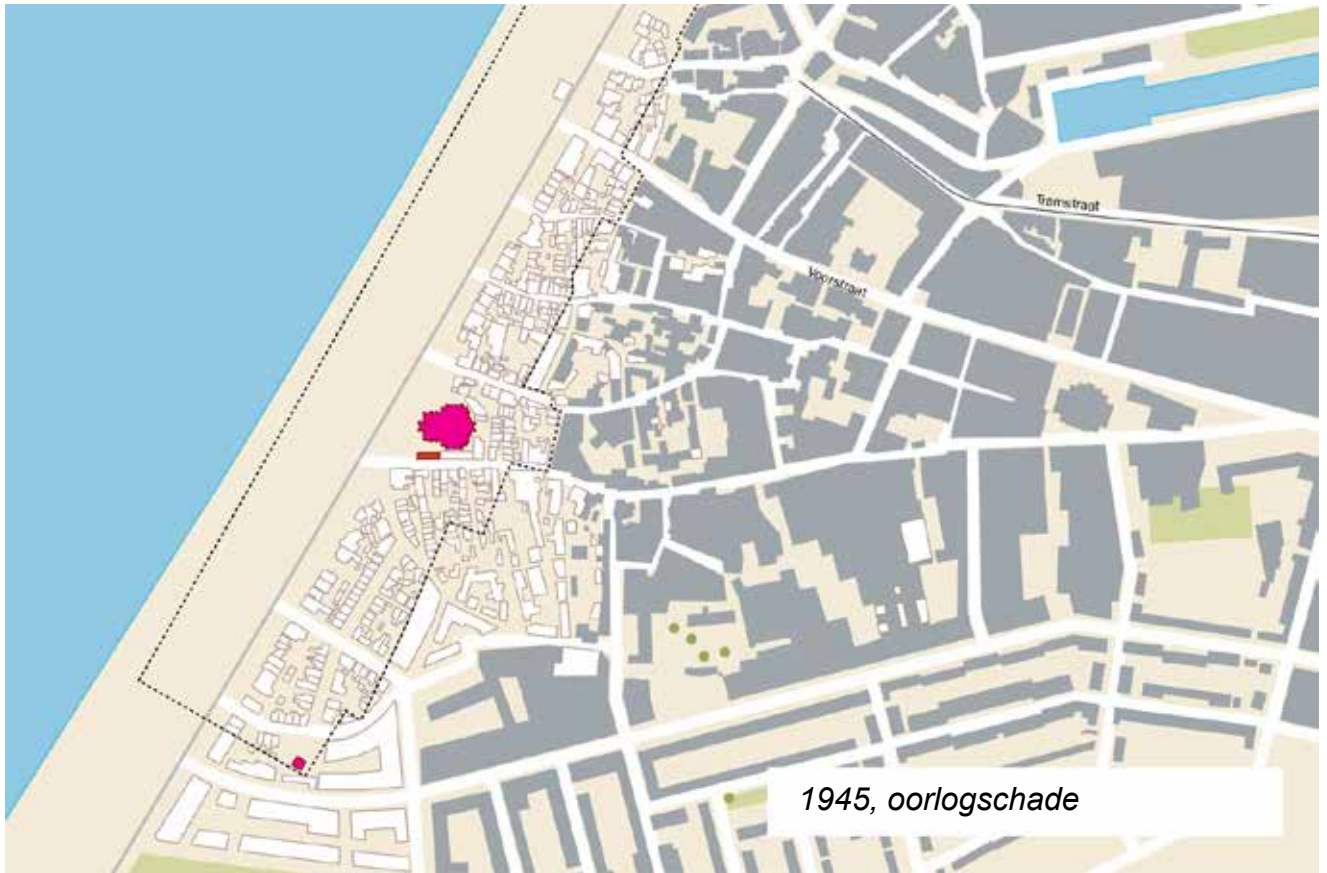
De wederopbouw van Katwijk aan Zee na de oorlogsjaren

Nogmaals het afbraakgebied en wederopbouw. Het bovenste kaartje toont het gebied dat afgebroken is ten behoeve van de Atlantikwall. De grens van de gesloopte bebouwing loopt precies over de locatie waar het onderzoek zich op richt (zie de rode cirkel)

Het kaartje onder toont de situatie zoals die in 2010 was. In rood de wederopgebieden. Naast de gerealiseerde wederopbouwplannen zijn in latere jaren ook de nodige woningen gesloopt en gebieden gesaneerd.

De nieuwbouw rond het Andreasplein is van latere datum en geen onderdeel van het wederopbouw gebied.

Nieuwbouw cultuurhuis Andreasplein

Voor het plein en de locatie zijn in een recent verleden ook nieuwbouwplannen ontwikkeld om een nieuw cultuurhuis te bouwen. Het plan zorgde voor de nodige onrust in het vissersdorp.

Die onrust is begrijpelijk omdat dit plan wat betreft maat, schaal, situering en expressie geen rekening houdt met de historie en het karakter van Katwijk op deze plek. Bovendien zijn de plannen geprojecteerd op percelen met verschillende particuliere eigenaren wat realisatie niet vereenvoudigd.

Het doel van het plan was om van het Andreasplein een gezellig plein te maken, “nu is het niet meer dan één grote parkeerplaats.” Met de bouw van een cultuurhuis met een bibliotheek, een theater en een grand café moest het plein nieuwe bezoekers trekken die ook de winkelstraat aandoen.

Het Masterplan Katwijk aan Zee –waar het nieuwe cultuurhuis onderdeel van is– moet het tij van het omzetverlies van 25 procent van het winkelcentrum keren.

Schets van het vernieuwde Andreasplein met cultuurhuis. Illustratie gemeente Katwijk

Bebouwingsvoorstel

Het onderzoek richt zich op de twee panden van de opdrachtgevers die vanaf het Andreasplein de entree vormen naar de Louwesstraat.

Het linkerpand, Eetcafé de Bonte Kraai, is een pand van twee lagen met een kap uit de jaren dertig.

Het rechterpand is twee bouwlagen hoog en dateert net als de naastliggende panden, van na de oorlog en herbergt een snackbar.

Achter de snackbar ligt een vervallen, maar nog authentiek vissershuisje. De bebouwing van de snackbar voor dit vissershuisje is maar 3,7 meter diep.

Oorspronkelijk liep de Louwestraat ten noorden van de kerk door naar zee. Om deze historische structuur meer zichtbaar te maken en de entree naar de Louwestraat duidelijker wordt voorgesteld om de bebouwing voor het oude vissershuisje iets naar voren te halen. Het vissershuisje kan zo ook gehandhaaft blijven

Om aan te sluiten op de bestaande bebouwing op het plein kan deze bebouwing een vergelijkbare hoogte krijgen van 3 tot 4 bouwlagen. De hoogste bouwlaag is dan een dwarskap, net als bij de naastliggende

bebouwing. De bebouwing is opgesplitst in twee delen die qua maat en schaal aansluiten op de buurpanden.

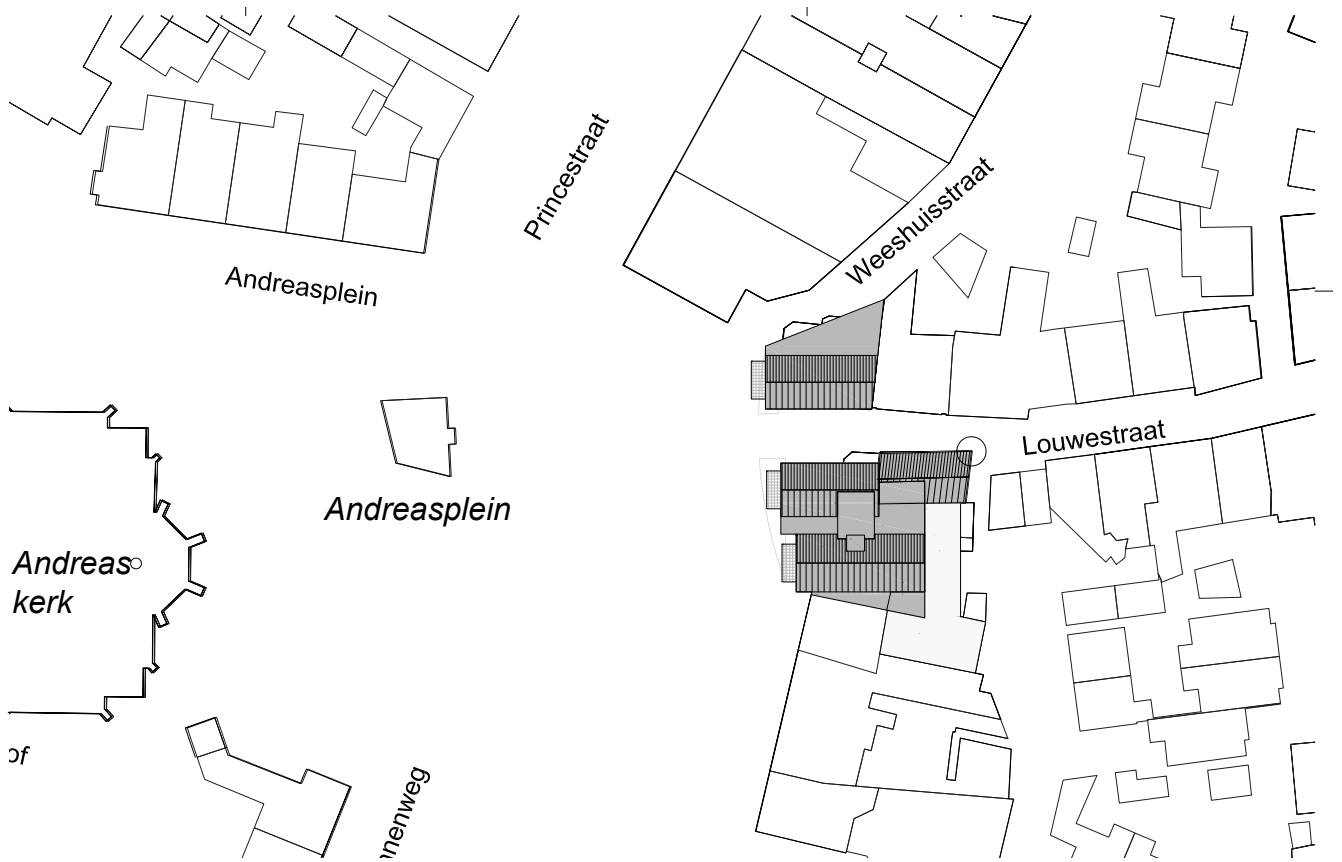
Door deze bebouwing ten opzichte van het vissershuisje circa een meter naar het zuiden te plaatsen wordt het vissershuisje zichtbaar vanaf het plein en wordt het grillige verloop van de rooilijn van de Louwesstraat voortgezet.

Het pand van eetcafé de Bonte Kraai is nog in goede staat en er zijn recent ook diverse aanpassingen aan het pand gepleegd (zoals bijvoorbeeld isolerende beglazing).

Het is echter niet een heel bijzonder pand en wordt bovendien een beetje weggedrukt door de bebouwing op de hoek Princestraat / Andreasplein. Het kan de moeite waard zijn te onderzoeken of sloop en vervangende nieuwbouw van dit pand rendabel is.

Ruimtelijk past een nieuwe bebouwing van de Bonte Kraai van 3 lagen met een kap ook beter bij de naastliggende bebouwing aan de Andreasstraat. Door de bebouwing naar voren te plaatsen sluit het beter aan op de naastliggende bestaande bebouwing, ligt het daar niet meer achter verscholen en wordt de oorspronkelijke structuur van de historische Louwestraat sterker en het plein beter omkaderd.

Situatie met nieuwbouw Andreasplein - Louwestraat

Bebouwingsvoorstel

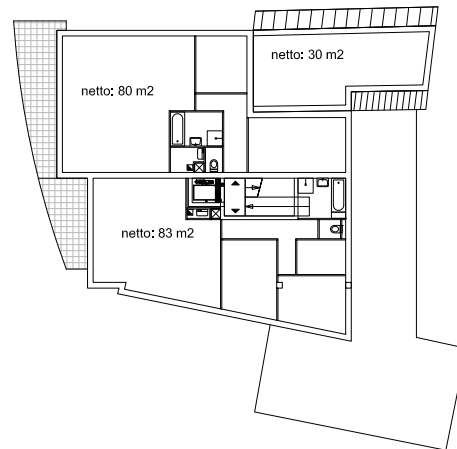
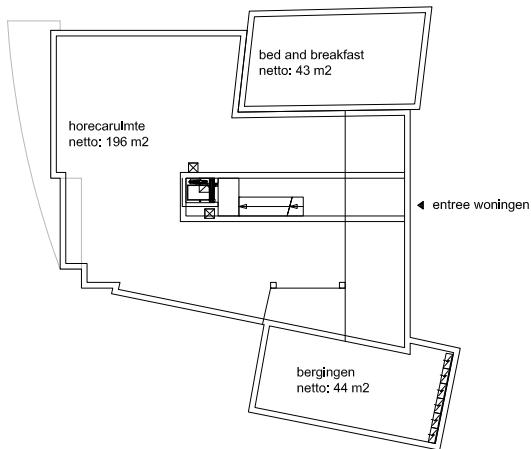
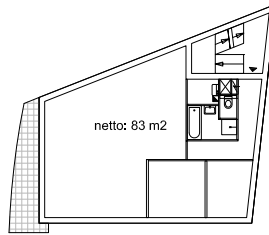
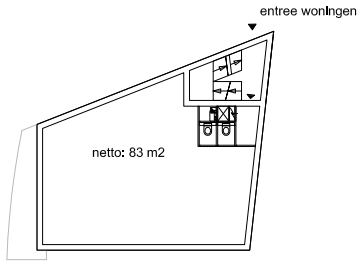
In het voorstel is ter plaatse van ijssalon / snackbar LEF op de beganegrond plaats voor circa 200 m² netto horecaruimte, bijvoorbeeld voor een grand café.

Daarnaast is er op de beganegrond ruimte voor een entree voor de bovenliggende verdiepingen en een bergruimte van circa 45 m².

Op de verdiepingen kunnen bijvoorbeeld vijf appartementen gerealiseerd worden met een netto oppervlak variërend van 72 tot 85 m².

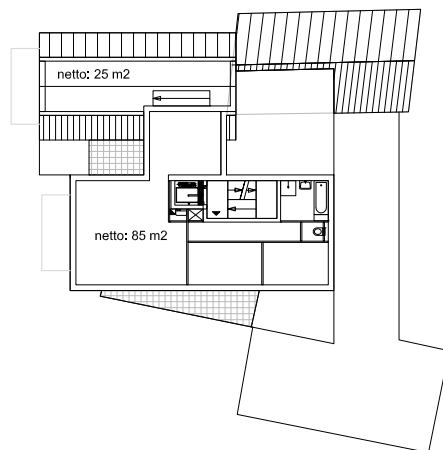
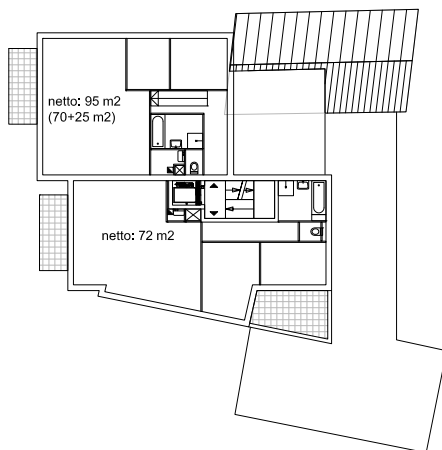
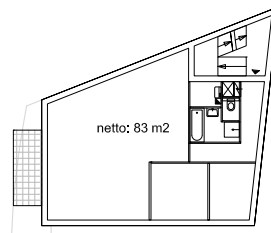
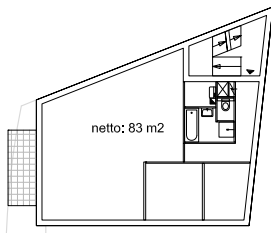
Als het oude vissershuisje bij de plannen betrokken wordt en hierin wordt geïntegreerd kan in deze ruimte bijvoorbeeld een Bed and Breakfast gerealiseerd worden of kan de beganegrond bij de horecaruimte betrokken worden. De beganegrond van het vissershuisje is (zonder de bestaande aanbouw die dan gesloopt wordt) circa 45 m².

Door ter plaatse van de Bonte Kraai een nieuw pand te bouwen en dit ook meer naar voren te situeren kan de horeca ruimte op de beganegrond vergroot worden (circa 85 m² netto) en kunnen er op de verdieping drie goede ruimtes gemaakt worden waarin bijvoorbeeld 3 appartementen gerealiseerd kunnen worden van circa 83 m² netto.

Beganegrond

Eerste verdieping

Tweede verdieping

Derde verdieping

Bebouwingsvoorstel

Bebouwingsvoorstel

Bebouingssuggestie westkant plein

Tot aan de tweede wereldoorlog heeft het Andreasplein niet bestaan.

Na de oorlog is er een masterplan voor Katwijk aan zee gemaakt. De hofwoningen rond de kerk zijn als een van de eerste onderdelen van het masterplan gebouwd.

Als je de oude tekeningen van het masterplan bekijkt valt op dat over de bebouwing rond het Andreasplein geen uitspraak wordt gedaan. Het plein lijkt niet echt ontworpen te zijn.

De bebouwing rond het plein is niet stevig genoeg om het plein ruimtelijk af te bakenen en langs de kerk loopt het plein weg, er ontbreekt een duidelijk pleinwand. Bovendien staat de kerk met de achterkant naar het plein gericht

Historisch gezien heeft er aan de zijkanten en de achterkant van de kerk altijd bebouwing gestaan.

Door bebouwing rond de achterkant van de kerk te situeren wordt het plein duidelijker begrenst en zijn de afmetingen beter in verhouding tot de hoogte van de pleinwanden.

Deze bebouwing kan zo gesitueerd worden dat de Princestraat en Koninginnenweg ruimtelijk naar het plein geleid worden. Door de bebouwing ook een klein stukje de hoek om te laten lopen richting zee wordt samen met de bebouwing op de kop van de Louwestraat de historische route ten noorden van de kerk begeleid.

In hoogte kan deze bebouwing de overgang vormen tussen de lage hof bebouwing rond de kerk en de hogere bebouwing langs de Princestraat en het Andreasplein.

Bebouwingssuggestie westkant plein

